

M.E. Iacobescu

 ICTIONAR
'de
PARONIME
AL LIMBII ROMÂNE

**Include aproximativ
1.500 de perechi paronimice**

DICȚIONARELE ȘCOLARULUI

Editura ANDREAS

Cuvânt înainte

Paronimele sunt cuvinte cu o formă aproape identică (*uneori diferind doar un singur sunet*), dar cu sensuri total diferite.

Criteriul după care o pereche de cuvinte e considerată a fi o pereche paronimică este cel al atracției (*confuzie paronimică*), vorbitorul folosind de regulă un cuvânt uzual, pe care doar aparent îl cunoaște și care este total nepotrivit în context, forma specială, specifică, fiindu-i necunoscută, majoritar din cauză că respectivul cuvânt a fost auditiv perceput eronat și nu a fost niciodată vizualizat (*prin lectură!*).

Drept paronime sunt considerate următoarele trei tipuri de perechi:

❖ *cuvinte alcătuite din același număr de foneme, dar deosebite prin metateza (modificare fonetică prin schimbarea locului sunetelor sau a silabelor dintr-un cuvânt) a cel mult două dintre ele:*

Exemple:

antinomie (*contradicție aparent insolubilă între două principii, teze etc. filozofice, care se exclud reciproc și care pot fi demonstrate, fiecare în parte, la fel de concludent*) în loc de **antonimie** (*raport între două antonime*);

barbiton (*instrument muzical asemănător cu lira, la vechii greci.*) în loc de **barbotin** (*roată dințată care antrenează vinciul ancorelor sau șenila unor vehicule*);

cardan (*sistem de suspensie sau de articulație care permite uneia dintre părțile lui să-și păstreze o anumită poziție sau direcție, indiferent de mișcările suportului ei*) în loc de **cadran** (*suprafață (de obicei circulară) prevăzută cu anumite diviziuni, pe care se citesc indicațiile acului indicator al unui instrument de măsură, al unui ceasornic etc.*);

manej (*loc special unde se dresază sau se antrenează caii, unde se învață călăria etc.*) în loc de **menaj** (*conducere a treburilor casnice; activitatea gospodinei; gospodărie.*).

❖ *cuvinte cu foneme vocalice sau consonantice corelative:*

Exemple:

abuz (*încălcarea a legalității; (concr.) faptă ilegală*) în loc de **obuz** (*proiectil de artilerie*);

adapta (*a transforma ceva pentru a corespunde anumitor cerințe*) în loc de **adopta** (*a înfia un copil*);

eminent (*care se distinge prin calități (intelectuale) deosebite; excepțional, superior, remarcabil, excelent*) în loc de **iminent** (*care este gata să se producă, să se întâmple (și nu se poate amâna sau evita); inevitabil.*);

fard (*produs cosmetic pentru colorat fața, ochii și buzele*) în loc de **fart** (*unsoare pentru schiuri*);

oral (*care se referă la gură, care aparține gurii; bucal*) în loc de **orar** (*care indică orele; făcând referire la ore; care se repetă în fiecare oră.*).

❖ *cuvinte cu un fonem în plus la unul dintre membrii perechii:*

Exemple:

abac (*instrument de calculat alcătuit dintr-un cadru cu vergele pe care se pot deplasa bile colorate*) în loc de **abacă** (*partea superioară a capitelului unei coloane care face legătura cu arhitrava*);

calmar (*gen de cefalopode comestibile, cu corpul alungit, cu înotătoarele triunghiulare și cu gura înconjurată de zece*) în loc de **calemar** (*călimară portativă în formă de toc, care se purta la brâu*);

simula (*a face să pară adevărat ceva ireal; a da, în mod intenționat, o impresie falsă*) în loc de **stimula** (*a excita, activa*);

spic (*înflorescență caracteristică plantelor graminee, alcătuită din mai multe flori mici cu peduncul scurt, dispuse pe o axă centrală lungă*) în loc de **aspic** (*produs alimentar preparat din carne, oase și cartilaje, fierte timp îndelungat în zeamă, care, după răcire, se încheagă, devenind gelatinos.*).

Unele dintre cele mai frecvente greșeli se fac (în confuzia):

Anual (*odată pe an*) în loc de **anuar** (*publicație care apare odată pe an*).

Atlas (*colecție de hărți*) în loc de **atlas** (*țesătură*).

Caic (*navă mică, cu vele sau cu motor, cu prora și cu pupa înălțate*) în loc de **caiac** (*barcă pentru sport îngustă, ascuțită la capete, condusă cu padele*).

Calcan (*specie de pește de mare*) în loc de **calaican** (*sulfat de fier, de culoare verde*).

Compliment (*laudă făcută unei persoane*) în loc de **complement** (*parte secundară de propoziție care determină un verb, un adverb*).

Familiar (*intim, apropiat*) în loc de **familial** (*legat de familie*).

Mortal (*care poate provoca / provoacă moartea*) în loc de **mortar** (*material de construcție compus din var, nisip, ciment, apă*).

Opis (*listă de acte, registru*) în loc de **opús/ópus** (*invers / termen care denumește, împreună cu un număr de clasificare, o operă a unui compozitor, potrivit succesiunii cronologice a lucrărilor sale*).

Original (*deosebit, aparte*) în loc de **originar** (*de origine*).

Padelă (*vâslă prevăzută la capete cu câte o pală convexă*) în loc de **pedală** (*pârghie de comandă sau de antrenare a unui mecanism: bicicletă, mașină de cusut etc.*).

Trocar (*instrument chirurgical*) în loc de **troacar** (*par-desiu sau palton pentru femei, mai scurt*).

Index de abrevieri

Pentru ușurarea folosirii acestui Dicționar a fost nevoie să fie introduse în text abrevieri (*abrevierea fiind o prescurtare, o reducere în lungime sau în conținut a unui cuvânt sau a unei expresii comune, des folosite, ce poate folosi orice semne grafice sau sonore, din orice parte a unui cuvânt, expresii, idei, titlu, sunet, onomatopee*), foarte apropiată de conceptul de acronim (*cuvânt monosilabic sau disilabic, creat prin folosirea primei sau primelor litere ale cuvintelor care compun o sintagmă, o expresie, un titlu etc. – provenit din fr. Acronyme*), fără a fi însă identic cu acesta, deși ambele fac parte din aceeași familie largă a prescurtărilor, gramatica limbii române permițând însă „*egalarea*“ acestora în categoria sinonimelor.

Lista abrevierilor, din acest Dicționar sau întâlnite uzual, oferite ca „*bonus*“ bunului cititor:

❖ a. – ante	❖ adj. nehot. – adjectiv nehotărât
❖ abr. – abreviat, abreviere	
❖ absol. – (<i>tranzitiv</i>) absolut	❖ adj. pos. – adjectiv posesiv
❖ acc. – accentuat	❖ adv. – adverb
❖ act. – activ	❖ adv. interog. – adverb interogativ
❖ acuz. – acuzativ	❖ aeron. – aeronautică
❖ adj. – adjectiv	❖ agric. – agricultură
❖ adj. dem. – adjectiv demonstrativ	❖ agron. – agronomie
❖ adj. interog. – adjectiv interogativ	❖ alb. – limba albaneză
❖ adj. rel. – adjectiv relativ	❖ anat. – anatomie
	❖ aor. – aorist

- ❖ **apic.** – apicultură
- ❖ **arg.** – argotic
- ❖ **arh.** – arhaizant, arhaic
- ❖ **arheol.** – arheologie
- ❖ **arhit.** – arhitectură
- ❖ **arom.** – aromână
- ❖ **art.** – articol; articulat
- ❖ **art. adj.** – articol adjectival
- ❖ **art. hot.** – articol hotărât
- ❖ **art. nehot.** – articol nehotărât
- ❖ **art. pos.** – articol posesiv
- ❖ **astron.** – astronomie
- ❖ **bg.** – limba bulgară
- ❖ **biochim.** – biochimie
- ❖ **biol.** – biologie
- ❖ **bis.** – termen bisericesc
- ❖ **bot.** – botanică
- ❖ **ceh.** – limba cehă
- ❖ **cf.** – confer
- ❖ **chim.** – chimie
- ❖ **cib.** – cibernetică
- ❖ **cin.** – cinema; cinematografie
- ❖ **concr.** – concretizat
- ❖ **conj.** – conjuncție
- ❖ **constr.** – construcții
- ❖ **cont.** – contabilitate
- ❖ **cor.** – coregrafie
- ❖ **cosm.** – cosmografie; cosmologie
- ❖ **cuv.** – cuvânt
- ❖ **cuv. am.** – cuvânt american
- ❖ **cuv. autoht.** – cuvânt autohton
- ❖ **dat.** – dativ
- ❖ **depr.** – depreciativ
- ❖ **dial.** – dialect(al)
- ❖ **dem.** – demonstrativ
- ❖ **din.** – dinari
- ❖ **drom.** – dacoroman
- ❖ **ebr.** – limba ebraică
- ❖ **ec.** – economie
- ❖ **ec. pol.** – economie politică
- ❖ **electron.** – electronică
- ❖ **elt.** – electrotehnică
- ❖ **engl.** – limba engleză
- ❖ **engl. am.** – engleză americană
- ❖ **entom.** – entomologie
- ❖ **esper.** – limba esperanto
- ❖ **est.** – estoniană
- ❖ **et. nec.** – etimologie necunoscută
- ❖ **expr.** – expresie
- ❖ **etc.** – etcetera („și celelalte lucruri“)
- ❖ **etnol.** – etnologie
- ❖ **f.** – feminin
- ❖ **fact.** – (*tranzitiv*) factitiv
- ❖ **fam.** – familiar

- ❖ **farm.** – farmacie; farmacie
- ❖ **fig.** – figurat
- ❖ **fil.** – filozofie
- ❖ **filol.** – filologie
- ❖ **fin.** – finanțe
- ❖ **fiz.** – fizică
- ❖ **fiziol.** – fiziologie
- ❖ **fon.** – fonetică; fonologie
- ❖ **fot.** – fotografie
- ❖ **fr.** – limba franceză
- ❖ **gen.** – genitiv
- ❖ **geogr.** – geografie
- ❖ **geol.** – geologie
- ❖ **geom.** – geometrie
- ❖ **ger.** – gerunziu
- ❖ **germ.** – limba germană
- ❖ **gr.** – limba greacă
- ❖ **gram.** – gramatică
- ❖ **hort.** – horticultură
- ❖ **Hr.** – Hristos
- ❖ **iht.** – ihtiologie
- ❖ **imper.** – imperativ
- ❖ **imperf.** – imperfect
- ❖ **impers.** – (*verb*) impersonal
- ❖ **impr.** – impropriu
- ❖ **ind.** – industrie
- ❖ **indic.** – indicativ
- ❖ **inf.** – infinitiv
- ❖ **inform.** – informatică
- ❖ **interj.** – interjecție
- ❖ **interog.** – interogativ
- ❖ **intrans.** – intransitiv
- ❖ **invar.** – invariabil
- ❖ **ir.** – ironic
- ❖ **ist.** – istorie
- ❖ **it.** – limba italiană
- ❖ **înv.** – învechit
- ❖ **jap.** – limba japoneză
- ❖ **jur.** – științe juridice
- ❖ **lat.** – limba latină
- ❖ **lat. lit.** – neologism din limba latină
- ❖ **lat. med.** – limba latină medievală
- ❖ **lat. pop.** – limba latină populară
- ❖ **lingv.** – lingvistică
- ❖ **lit.** – literatură; literar
- ❖ **livr.** – livresc
- ❖ **loc.** – locuțiune
- ❖ **loc. adj.** – locuțiune adjectivală
- ❖ **loc. adv.** – locuțiune adverbială
- ❖ **loc. conj.** – locuțiune conjuncțională
- ❖ **loc. prep.** – locuțiune prepozițională
- ❖ **loc. vb.** – locuțiune verbală
- ❖ **log.** – logică

- ❖ **m.** – masculin
- ❖ **magh.** – limba maghiară
- ❖ **mar.** – marină
- ❖ **mat.** – matematică
- ❖ **mec.** – mecanică
- ❖ **med.** – medicină
- ❖ **med. vet.** – medicină veterinară
- ❖ **met.** – meteorologie
- ❖ **mil.** – termen militar
- ❖ **min.** – mineralogie; minerit
- ❖ **mitol.** – mitologie
- ❖ **m.m.ca perf.** – mai mult ca perfectul
- ❖ **muz.** – muzică
- ❖ **n.** – neutru
- ❖ **N.B.** – nota bene
- ❖ **ngr.** – limba neogreacă
- ❖ **nom.** – nominativ
- ❖ **num. pr.** – nume predicativ
- ❖ **n.pr.** – nume propriu
- ❖ **num.** – numeral
- ❖ **num. adv.** – numeral adverbial
- ❖ **num. card.** – numeral cardinal
- ❖ **num. col.** – numeral colectiv
- ❖ **numism.** – numismatică
- ❖ **num. multipl.** – numeral multiplicativ
- ❖ **num. nehot.** – numeral nehotărât
- ❖ **num. ord.** – numeral ordinal
- ❖ **opt.** – optică
- ❖ **ornit.** – ornitologie
- ❖ **pg. / pag.** – pagină
- ❖ **p.** – post
- ❖ **part.** – participiu
- ❖ **pas.** – pasiv
- ❖ **peior.** – peiorativ
- ❖ **perf. c.** – perfect compus
- ❖ **perf. s.** – perfect simplu
- ❖ **pers.** – persoană
- ❖ **p. ext.** – prin extensiune
- ❖ **p. gener.** – prin generalizare
- ❖ **pict.** – pictură
- ❖ **pl.** – plural
- ❖ **pol.** – limba poloneză
- ❖ **pop.** – popular
- ❖ **port.** – limba portugheză
- ❖ **postp.** – postpoziție
- ❖ **pp.** – pagină și postpagină / postpaginile
- ❖ **pr.** – pronunțat
- ❖ **pref.** – prefix
- ❖ **prep.** – prepoziție
- ❖ **p. restr.** – prin restricție
- ❖ **prez.** – prezent

- ❖ **prez. conj.** – prezent conjunctiv
- ❖ **prez. ind.** – prezent indicativ
- ❖ **pron.** – pronume
- ❖ **pron. dem.** – pronume demonstrativ
- ❖ **pron. interog.** – pronume interogativ
- ❖ **pron. rel.** – pronume relativ
- ❖ **pron. întăr.** – pronume de întărire
- ❖ **pron. neg.** – pronume negativ
- ❖ **pron. nehot.** – pronume nehotărât
- ❖ **pron. per.** – pronume personal
- ❖ **pron. pos.** – pronume posesiv
- ❖ **pron. refl.** – pronume reflexiv
- ❖ **prt.** – partitiv
- ❖ **psih.** – psihologie
- ❖ **rad.** – radio; radiofonie
- ❖ **refl.** – reflexiv
- ❖ **refl. impers.** – reflexiv impersonal
- ❖ **refl. pas.** – reflexiv pasiv
- ❖ **refl. recipr.** – reflexiv reciproc
- ❖ **refl. unipers.** – reflexiv unipersonal
- ❖ **reg.** – regional
- ❖ **rom.** – limba română
- ❖ **rrom.** – limba rromani
- ❖ **rus.** – limba rusă
- ❖ **s.** – substantiv
- ❖ **săs.** – dialectul săsesc
- ❖ **sb.** – limba sârbă
- ❖ **sec.** – secolul
- ❖ **s.f.** – substantiv feminin
- ❖ **sg.** – singular
- ❖ **sic.** – dialectul sicilian
- ❖ **silv.** – silvicultură
- ❖ **sl.** – limba slavă (*veche*)
- ❖ **slov.** – limba slovenă
- ❖ **s.m.** – substantiv masculin
- ❖ **s.n.** – substantiv neutru
- ❖ **sp.** – limba spaniolă
- ❖ **spec.** – prin specializare
- ❖ **sued.** – limba suedeză
- ❖ **suf.** – sufix
- ❖ **șt. nat.** – științele naturii
- ❖ **ș.a.** – și alții / altele (*numai după nume de persoane*)
- ❖ **ș.a.m.d.** – și așa mai departe
- ❖ **tăt.** – limba tătară
- ❖ **tc.** – limba turcă
- ❖ **tehn.** – tehnică
- ❖ **tel.** – televiziune

- ❖ **teol.** – teologie
- ❖ **text.** – industrie textilă
- ❖ **tipogr.** – tipografie
- ❖ **top.** – topografie
- ❖ **tr.** – trecut
- ❖ **tranz.** – tranzitiv
- ❖ **tipo.** – tipografic(ă)
- ❖ **țig.** – limba țigănească
- ❖ **ucr.** – limba ucraineană
- ❖ **unipers.** – (*verb*) unipersonal
- ❖ **urb.** – urbanistică
- ❖ **v.** – vezi
- ❖ **v.c.** – vezi cuvintele
- ❖ **v. (+ limbă)** – vechi
- ❖ **var.** – variantă
- ❖ **vb.** – verb
- ❖ **viit.** – viitor
- ❖ **v. intranz.** – verb intransitiv
- ❖ **v. refl.** – verb reflexiv
- ❖ **v. tranz.** – verb tranzitiv
- ❖ **voc.** – vocativ
- ❖ **zoo.** – zoologie

ABAC (*s.n.*) – Instrument de calculat alcătuit dintr-un cadru cu vergele pe care se pot deplasa bile (colorate); Tabel sau diagramă care permite rezolvarea imediată a unor calcule.

ABACĂ (*s.f.*) – (ARHIT.) Partea superioară a capitelului unei coloane care face legătura cu arhitrava.

ABAȚIE (*s.f.*) – Mănăstire catolică cu statut special (împreună cu averea și domeniile ei), condusă de un abate sau o abatesă, depinzând fie de un episcop fie direct de Papă.

ABAZIE (*s.f.*) – (MED.) Tulburare nervoasă manifestată prin necoordonarea mișcărilor în mers, datorată disfuncției aparatului vestibular.

ABCES (*s.m.*) – Acumulare de puroi, bine delimitată de țesuturile din jur printr-o membrană de țesut conjunctiv.

ACCES (*s.m.*) – **1.** Ansamblu de tulburări clinice ale organismului care se manifestă brusc, în stare de sănătate aparentă, și care se repetă, de obicei, la intervale imprevizibile. **2.** Izbucnire violentă, de scurtă durată și mare intensitate, a unei stări sufletești. **3.** Posibilitate de a pătrunde; dreptul de a ajunge până într-un loc sau până la o persoană. **4.** Intrare.

ABIL (*adj.*) – Îndemânatic, iscusit, priceput, dibaci.

AGIL (*adj.*) – Care se mișcă ușor și repede; vioi, sprinten.

ABLAȚIUNE (*s.f.*) – 1. Transportare, prin acțiunea vântului, a apelor, a ghețarilor a materialului rezultat în urma dezagregării solului sau a rocilor. 2. Îndepărtare chirurgicală a unui organ, tumori etc.

ABLUȚIUNE (*s.f.*) – Spălare rituală a corpului, spre purificarea acestuia, recomandată de unele religii.

ABDUȚIE (*s.f.*) – Mișcare realizată de un mușchi abductor.

ADUCȚIE (*s.f.*) – 1. Construcție hidrotehnică ce servește la transportarea unui fluid de la punctul de captare până la cel de folosire. 2. Mișcare realizată de un mușchi aductor.

ABORDA (*vb.*) – 1. (făcând referire la nave) A acosta la tărsm. A se alipi de o altă navă, bord la bord (pentru a o ataca). 2. A începe studierea unei probleme, a trata o problemă, a începe o discuție. 3. A se apropia de cineva pentru a-i vorbi.

ACORDA (*vb.*) – 1. A da (cu îngăduință, cu grijă, cu atenție, cu bunăvoință); a oferi; a atribui. 2. A stabili acordul gramatical. 3. A regla frecvența unui aparat, a unui sistem fizic etc., astfel încât să fie egală cu frecvența altui aparat, sistem fizic etc. 4. A aduce sunetele unui instrument muzical la înălțimea corectă.

ABROGA (*vb.*) – A anula o lege, un act normativ.

AROGA (*vb.*) – A-și atribui în mod abuziv o calitate, un drept.

